

Matemaatikon silmin

Osa 2: ” $\subset$ ”

Heikki Pitkänen

25.09.2013

Kaverini kertoi saaneensa avokämmenestä seuraavanlaisen keskustelun saattelemana. Nainen a pelaa lentopalloa joukkueessa A .

Kaverini: Kylläpä joukkueen B naiset on hyvännäköisiä.

Nainen a : Ai mekö ei olla! *SLAP!*

Matemaatikkomme on hämillään. Ensinnäkin mikä sai kaverini kehuaan naisen a läsnäollessa jotain toista naista? Toisekseen mikä on naisen reaktion joukko-opillinen tausta. Tutustutaan relaatioihin ” $\in$ ” ja ” $\subset$ ”.

Kun *alkio x kuuluu joukkoon X* , merkitsemme $x \in X$. Jos käytämme kaikkien hyvännäköisten naisten joukolle merkintää C , tarkoitamme $c \in C$, kun sanomme ” c on hyvännäköinen”. Jos taas sanomme ” a pelaa lentopalloa joukkueessa A ” tarkoitamme, että $a \in A$. Siis hyvännäköiset kuuluvat hyvännäköisten joukkoon ja pelaajat kuuluvat joukkueen muodostamaan joukkoon.

Toinen joukkoihin liittyvä tärkeä relaatio on *osajoukkorelaatio* ” $\subset$ ”. Jos joukon X kaikki alkiot kuuluvat myös joukkoon Y , sanomme, että X on joukon Y *osajoukko* ja merkitsemme $X \subset Y$. Edellisessä keskustelussa kaverini yrittää siis sanoa ” $B \subset C$ ” eli jokainen joukkueen B pelaaja b kuuluu joukkoon C . Relaatio $\subset$ on *osittainen järjestys*, eli se on *antisymmetrinen* ja *transitiivinen*. Lisäksi se on *refleksiivinen*, sillä pätee $X \subset X$.

Keskustelussa nainen a päättelee kaverini väitteestä seuraavan ” $A \not\subset C$ ”, minkä hän ääneen huudahtaa¹. Reaktiosta päätelleen hän näyttää ottavan kaverini väitteen vielä henkilökohtaisena loukkauksena ja tulkitsevansa sen ” $a \notin C$ ”. Tämä tulkinta on kuitenkin väärä, sillä relaatio ” $\subset$ ” on antisymmetrinen. Ehdoista $B \subset C$ ei seuraa $C \subset B$, eli kaikki hyvännäköiset naiset eivät ole (välttämättä) rajoittuneet vain joukkueeseen B . On mahdollista, että jollekin joukkueen A pelaajalle x pätee myös $x \in C$. Edelleen naisen a reaktiosta päätellen on kuitenkin hyvin mahdollista, että pätee $a \notin C$, mutta tätä tarinamme ei kerro.

Matemaatikkomme päättää varmuuden vuoksi olla puhumatta rumille naisille.

---

¹Tai oikeastaan: ” $A \cap C = \emptyset$ ”.